

CAUZA 28/67

**MOLKEREI-ZENTRALE WESTFALEN/LIPPE GMBH/HAUPTZOLLAMT
PADERBORN**

Cerere pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare, formulată de Bundesfinanzhof

**HOTĂRÂREA CURȚII
DIN 3 APRILIE 1968***

În cauza 28-67,
având ca obiect o cerere adresată Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, de către Bundesfinanzhof (Curtea Fiscală Federală) pentru pronunțarea, în litigiul pendinte în fața acestei instanțe

între

FIRMA MOLKEREI-ZENTRALE WESTFALEN/LIPPE GMBH
Trockenmilchwerk,

și

HAUPTZOLLAMT PADERBORN (Biroul vamal principal),

unei hotărâri preliminare privind interpretarea articolelor 95 și 97 din Tratatul CEE,

CURTEA,

constituită din

R. Lecourt, președinte,

A. M. Donner și W. Strauß (raportor), președinți de cameră,

A. Trabucchi, R. Monaco, J. Mertens de Wilmars și P. Pescatore, judecători,

avocat general: J. Gand

grefier: A. Van Houtte

pronunță prezenta

HOTĂRÂRE

MOTIVE

Întrucât, prin ordonanța din 18 iulie 1967, primită la Curte la 31 iulie 1967, Bundesfinanzhof a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul de instituire a CEE, mai multe întrebări preliminare privind interpretarea articolelor 95 și 97 din tratat;

Cu privire la efectele articolului 95 primul paragraf (prima și a cincea întrebare)

1) Întrucât prin prima parte a celei de-a cincea întrebări Curtea este întrebată dacă „și menține hotărârea pronunțată la 16 iunie 1966 în cauza 57-65, în termenii căreia articolul 95 primul paragraf produce efecte imediate și creează pentru justițiabili drepturi individuale pe care instanțele naționale trebuie să le protejeze”;

* Limba de procedură: germana.

întrucât, prin a doua parte a aceleiași întrebări, instanța de trimitere dorește să afle dacă articolul 95 „poate să confere persoanelor de drept privat dreptul de a solicita instanțelor naționale să fie plasați, în ciuda faptului că prevederilor legii care nu au fost încă modificate, în aceeași situație cu cea a statului membru care și-a îndeplinit obligația pe care articolul menționat i-o impune acestuia în plan legislativ...”, „cu alte cuvinte” dacă „articolul 95 al treilea paragraf a creat o breșă în suveranitatea legislativă, precum și în domeniul impozitelor interne”;

A – Întrucât Bundesfinanzhof menționează, mai întâi, că în dispoziția în cauză nu există niciun sprijin în favoarea interpretării date de hotărârea Curții;

întrucât, temeiul acestui argument trebuie examinat având în vedere textul articolului 95, precum și natura și spiritul Tratatului de instituire a CEE;

întrucât obiectivul Tratatului CEE, care este instituirea unei piețe comune, a cărei funcționare privește direct justițiabilii din Comunitate, implică faptul că acest tratat este mai mult decât un acord, care ar crea numai obligații reciproce între statele contractante;

întrucât Comunitatea constituie o nouă ordine juridică, în favoarea căreia statele și-au limitat drepturile suverane, chiar dacă într-un număr limitat de domenii, și ale cărei subiecte sunt nu numai statele membre, ci și resortisanții acestora;

întrucât, independent de legislația statelor membre, dreptul comunitar nu creează numai obligații în sarcina persoanelor de drept privat, ci are și scopul de a le conferi drepturi care intră în patrimoniul lor juridic;

întrucât aceste drepturi iau naștere nu numai atunci când sunt acordate în mod expres prin tratat, ci și prin obligațiile pe care tratatul le impune într-un mod bine definit atât persoanelor de drept privat, cât și statelor membre și instituțiilor comunitare;

întrucât, în acest sens, trebuie și este suficientă că această dispoziție produce, prin însăși natura sa, efecte directe în raporturile juridice dintre statele membre și justițiabilii acestora;

întrucât articolul 95 primul paragraf conține interdicția de a produce discriminări, ceea ce constituie o obligație clară și necondiționată;

întrucât această obligație nu este însoțită de nicio condiție și nici nu necesită, în execuția sau în ceea ce privește efectele sale, intervenția niciunui act din partea instituțiilor comunitare sau din partea statelor membre;

întrucât această interdicție este, așadar, completă, perfect legală și, în consecință, capabilă să producă efecte directe în raporturile juridice dintre statele membre și justițiabilii acestora;

întrucât faptul că, prin articolul 95 primul paragraf, desemnarea statelor membre ca subiecte ale obligației de a nu produce discriminări nu implică și faptul că persoanele de drept privat nu pot fi beneficiarii imediați ai acestei obligații;

B – Întrucât Bundesfinanzhof consideră că această interpretare ar duce la o recunoaștere a unor drepturi mai mari pentru persoanele de drept privat decât cele pe care le are Comunitatea însăși;

întrucât aceasta ar obliga instanța națională să considere persoanele în cauză ca fiind în aceeași poziție ca un stat membru care și-a îndeplinit deja obligațiile impuse de articolul 95, iar Comunitatea nu ar putea solicita decât îndeplinirea acestor obligații;

întrucât nu este posibil ca un argument să se bazeze, contrar interpretării date articolului 95 în hotărârea din cauza 57-65, pe o comparație a drepturilor acordate de această directivă persoanelor de drept privat, pe de o parte, cu competențele conferite instituțiilor comunitare, pe de altă parte;

întrucât de fiecare dată când o normă comunitară conferă drepturi persoanelor de drept privat, aceste drepturi, fără a aduce atingere drepturilor conferite de tratat, pot fi protejate prin procedurile inițiate în fața instanțelor naționale competente;

întrucât astfel de acțiuni sunt diferite de exercitarea puterilor atribuite autorităților comunitare prin tratat, în special prin articolele 95 și 97, coroborate cu articolele 155 și 169;

întrucât acțiunea inițiată de o persoană de drept privat are drept scop protejarea drepturilor individuale într-o anumită speță, în timp ce intervenția autorităților comunitare vizează respectarea normei comunitare în general și în mod unitar;

întrucât se pare că garanțiile acordate persoanelor de drept privat, în temeiul tratatului, pentru protejarea drepturilor lor individuale și a competențelor conferite instituțiilor comunitare în ceea ce privește respectarea obligațiilor asumate de statele membre au obiect, scopuri și efecte diferite și care nu pot fi puse în paralel;

C – Întrucât Bundesfinanzhof obiectează cu privire la interpretarea dată de hotărârea din cauza 57-65 care a dus la un număr mare de recursuri în fața instanțelor fiscale naționale;

întrucât un astfel de argument nu este de natură, prin sine însuși, să conteste corectitudinea fundamentării acestei interpretări;

întrucât, prin urmare, o mare parte a recursurilor amintite se bazează pe o concepție greșită, după cum se va observa în momentul analizei celei de-a doua întrebări, conform căreia efectele articolului 95 se aplică automat și articolului 97;

D – Întrucât Bundesfinanzhof mai susține că, în conformitate cu legislația germană, instanțele fiscale nu sunt abilitate, în acest domeniu, să ia decizii ale căror efecte să depășească această speță;

întrucât nu reprezintă „responsabilitatea legitimă a instanțelor fiscale germane să compenseze prin intermediul miilor de hotărâri separate actele din domeniul legislației fiscale care nu au fost adoptate”;

întrucât calculul total al impozitelor interne care se aplică unui produs național face parte la nivel general din faptele analizate, tribunalele pot lua în cazuri similare hotărâri diferite fără ca Bundesfinanzhof, tribunalul de ultimă instanță, să fie capabil să armonizeze această jurisprudență;

întrucât, în sistemul impozitului cumulativ în cascadă, este dificil de realizat „o comparație efectivă a impozitelor percepute”, obligațiile care le revin statelor membre în temeiul articolelor 95 și 97 din tratat nu pot fi îndeplinite decât prin intervenția legiuitorului;

întrucât, prin urmare, aplicarea articolului 95 de către tribunalele naționale ar putea duce la luarea unor hotărâri contradictorii de către aceste instanțe, pe de o parte, și de către Curte, care hotărăște în temeiul articolului 169 și urm. din tratat, pe de altă parte;

întrucât toate aceste argumente, bazate pe reglementările naționale, nu pot prevala în fața reglementărilor de drept stabilite de tratat;

întrucât, din principiile fundamentale ale tratatului, precum și din obiectivele propuse, rezultă că aceste dispoziții, prin natura lor, sunt introduse în sistemele juridice naționale fără a fi necesară introducerea vreunei măsuri naționale;

întrucât complexitatea anumitor situații într-un stat nu poate altera natura juridică a unei dispoziții comunitare direct aplicabile, cu atât mai puțin cu cât norma comunitară trebuie să se impună cu aceeași forță în toate statele membre;

întrucât, în special, interdicția anunțată la articolul 95 își pierde efectul rezultat prin tratat în cazul în care forța acestei dispoziții depinde de măsurile de aplicare naționale care nu sunt prevăzute prin tratat și fără de care interdicția însăși nu ar produce efecte;

întrucât utilizarea articolului 177 de către instanțele naționale permite Curții să asigure interpretarea uniformă a tratatului și permite o aplicare identică a acestuia;

întrucât interpretarea rezultată din hotărârea pronunțată în cauza 57/65 nu se aplică decât ratelor de impunere pe care legiuitorul național nu le consideră drept „rate medii” și în raport cu care consideră că nu există dificultățile semnalate de instanța de trimitere;

întrucât, în plus, articolul 95 nu limitează puterea instanțelor naționale competente de a aplica, între alte proceduri legislative naționale, procedurile adecvate pentru a proteja drepturile individuale conferite de legislația comunitară;

întrucât, în special, în cazul în care un impozit intern nu este incompatibil cu articolul 95 primul paragraf decât peste un anumit nivel, instanța națională este cea care hotărăște, în conformitate cu reglementările naționale, dacă această neregulă afectează în întregime impozitul sau numai în măsura în care depășește nivelul amintit;

întrucât, date fiind toate aceste motive, nu este necesară o nouă interpretare a articolului 95 primul paragraf din tratat;

2) Întrucât prin a cincea întrebare Bundesfinanzhof dorește să afle interpretarea Curții privind „impozite interne care se aplică indirect produselor naționale similare” în sensul articolului 95 primul paragraf din tratat;

întrucât, în măsura în care această întrebare este adresată având în vedere posibila aplicare a articolului 97, este inutil să se mai răspundă ca urmare a răspunsului dat la a doua întrebare;

întrucât, cu toate acestea, în măsura în care întrebarea se referă la aplicarea directă a articolului 95, este necesar să se constate că termenii „direct sau indirect” trebuie interpretați într-un sens larg, avându-se în vedere contextul general al dispoziției menționate;

întrucât articolul 95 primul paragraf vizează toate impozitele care sunt impuse efectiv și în mod specific asupra produsului național, în toate etapele de producție și comercializare anterioare sau care corespund etapei de import al produsului care provine din alte state membre, avându-se în vedere că efectul acestor impozite este mult redus în etapele de producție și comercializare anterioare și că acest efect are tendința să devină repede neglijabil;

întrucât statele membre trebuie, prin urmare, să respecte condițiile și limitele care rezultă din aceste considerații în momentul în care calculează impozitele care se aplică indirect produselor naționale;

întrucât respectarea acestor condiții și limite, conform celor menționate mai sus cu privire la efectele articolului 95 primul paragraf, se supune controlului efectuat de instanțele naționale competente;

Cu privire la efectele articolului 97 (a doua și a patra întrebare)

Întrucât prin a doua întrebare Bundesfinanzhof cere Curții să se pronunțe dacă articolul 97 „atribuie tuturor cetățenilor dreptul de a solicita verificarea, de către instanța națională, prin intermediul unei acțiuni în anulare, a unui impozit și într-o anumită cauză, dacă rata medie stabilită prin lege este compatibilă cu principiile prevăzute la articolul 95”;

Întrucât, mai mult, prin a patra întrebare, Bundesfinanzhof cere Curții să se pronunțe dacă „justițiabilii au în continuare, în temeiul articolului 97, dreptul de a solicita verificarea unei rate medii de către instanțele naționale, chiar și în cazul în care Comisia și-a îndeplinit obligația de a asigura respectarea tratatului și în care statul membru a modificat rata de impunere medie conform cerinței amintite”;

Întrucât obiectivul articolului 97 este de a oferi statelor care percep impozit pe cifra de afaceri pe baza sistemului impozitului cumulativ în cascadă capacitatea de a stabili rate de impunere medii fără a aduce, totuși, atingere principiilor enunțate la articolele 95 și 96;

Întrucât, deși obiectivele articolelor 95 și 97 par a fi conexe și având aceeași finalitate, articolul 97, care prevede o normă specială în cadrul sistemului complex al impozitului cumulativ în cascadă, trebuie totuși să fie considerat ca separat de articolul 95 atât din cauza caracteristicilor specifice acestui sistem, cât și a modalităților speciale prevăzute pentru punerea în aplicarea a articolului 97;

Întrucât, pe de o parte, această dispoziție, care oferă statelor membre capacitatea, de care acestea pot sau nu face uz, de a percepe rate de impunere medii implică, în cazul statelor care se folosesc în mod corect de acest drept, are ca efect interpunerea între norma comunitară și aplicarea acesteia a actelor juridice care au o putere discreționară; dată fiind starea actuală a dreptului comunitar, această putere discreționară elimină dreptul de a alege și efectele acestuia asupra posibilității unei aplicabilități directe a dispozițiilor prevăzute la articolul 97;

Întrucât, pe de altă parte, atât determinarea grupelor de produse, cât și stabilirea ratelor medii rămân, în absența oricărei dispoziții comunitare privind modul de calcul, la marja de apreciere a statului membru, exercitată sub supravegherea Comisiei, excluzând aplicabilitatea directă a articolului 97;

Întrucât, în aceste condiții, articolul 97 nu poate să confere persoanelor de drept privat drepturile individuale avute în vedere de prezenta întrebare formulată de Bundesfinanzhof;

Întrucât această concluzie este coroborată cu articolul 97 al doilea paragraf, care obligă Comisia să se adreseze statului care aplică rate de impunere medii care nu sunt conforme cu principiile articolului 95 „directivele sau deciziile corespunzătoare”;

Întrucât, în consecință, din economia articolului 97 rezultă că, în cazul în care un stat membru care utilizează sistemul impozitului cumulativ în cascadă a ales procedeul de stabilire a ratelor de impunere medii, acest articol nu creează pentru justițiabili drepturi individuale pe care instanțele naționale trebuie să le protejeze;

Cu privire la rata de impunere medie (a treia întrebare)

Întrucât prin a treia întrebare Bundesfinanzhof solicită Curții să se pronunțe în privința a ceea „ce se înțelege prin rată de impunere medie în sensul articolului 97 din Tratatul C.E.E” și dacă, „în funcție de răspunsul la această întrebare, impozitul în litigiu privind taxa compensatorie de 4% aplicabilă laptelui praf integral constituie o astfel de rată de impunere medie”;

întrucât, în temeiul articolului 97 primul paragraf, statele membre stabilesc rate de impunere medii, Comisia poate numai să intervină, conform dispozițiilor articolului 97 al doilea paragraf și, eventual, ale articolului 169, împotriva încălcării principiilor enunțate la articolul 95, fără a aduce atingere drepturilor recunoscute celorlalte state membre prin articolul 170;

întrucât deși, în aceste condiții, nu instanțele naționale sunt cele care decid dacă ratele de impunere medii au fost fixate în conformitate cu principiile articolului 95, cu toate acestea, nu înseamnă că instanțelor naționale nu li se poate, în niciun caz, solicita să stabilească dacă este vorba sau nu despre o rată de impunere medie în sensul articolului 97 sau despre un impozit în sensul articolului 95;

întrucât aplicarea articolului 97 face obiectul unei duble condiții; pe de o parte, ca statul membru să perceapă impozitul pe cifra de afaceri pe baza sistemului impozitului cumulativ în cascadă și, pe de altă parte, să își exercite competența conferită de prevederea menționată și să stabilească nivelul ratelor de impunere medii;

întrucât, în consecință, în statele care își exercită competența conferită de articolul 97, sunt considerate drept „rate de impunere medii” toate ratele stabilite în acest mod de către statele în cauză, fără a aduce atingere aplicării celui de-al doilea paragraf din articolul menționat;

întrucât a doua parte a celei de-a treia întrebări nu se referă la interpretarea, ci la posibila aplicare a tratatului într-o anumit caz și, astfel, nu mai intră în sfera de competență a Curții în cadrul procedurii menționate la articolul 177.

Cu privire la cheltuielile de judecată

Întrucât cheltuielile efectuate de către Guvernul Republicii Federale Germania și de către Comisia Comunităților Europene, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări;

întrucât procedura are, în raport cu părțile din acțiunea principală, un caracter incidental ridicat în cursul cauzei pendinte în fața Bundesfinanzhof și întrucât este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată;

pentru aceste motive,

având în vedere actele de procedură;

după ascultarea raportului judecătorului raportor;

după ascultarea observațiilor orale ale Guvernului Republicii Federale Germania,

ale Comisiei Comunităților Europene și ale reclamantei în acțiunea principală;

după ascultarea concluziilor avocatului general;

având în vedere Tratatul de instituire a CEE, în special articolele 95, 97, 155, 169, 170 și 177,

având în vedere Protocolul de stabilire a Statutului Curții de Justiție a CEE, în special articolul 20;

având în vedere Regulamentul de procedură al Curții de Justiție a Comunităților Europene;

având în vedere hotărârea Curții în cauza 57/65 din 16 iunie 1966,

CURTEA

pronunțându-se cu privire la întrebările care i-au fost adresate de către Bundesfinanzhof, în conformitate cu ordonanța emisă de această instanță la 18 iulie 1967, hotărâște:

1) Articolul 95 primul paragraf produce efecte imediate și creează pentru justițiabili drepturi individuale pe care instanțele naționale trebuie să le protejeze;

2) Prin „impozite interne care se aplică direct sau indirect produselor naționale similare”, articolul 95 primul paragraf din tratat vizează toate impozitele care sunt impuse efectiv și în mod specific asupra produsului național, în toate etapele de producție și comercializare anterioare sau concomitente etapei de import al produsului care provine din alte state membre;

3) Articolul 97 primul paragraf, care se aplică atunci când statele membre care percep impozit pe cifra de afaceri calculat pe baza sistemului impozitului cumulativ în cascadă și-au exercitat efectiv dreptul conferit acestora, nu creează pentru justițiabili drepturi individuale pe care instanțele naționale ar trebui să le protejeze;

4) În statele care își exercită competența conferită de articolul 97, sunt considerate drept „rate de impunere medii” toate ratele stabilite în acest mod de către statele în cauză, fără a aduce atingere aplicării celui de-al doilea paragraf din articolul menționat;

și decide:

Este de competența instanței de trimitere să se pronunțe asupra cheltuielilor de judecată în această procedură.

Pronunțată la Luxemburg, 3 aprilie 1968.

Lecourt	Donner	Strauß	
Trabucchi	Monaco	Mertens de Wilmars	Pescatore

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 3 aprilie 1968.

Grefier	Președinte
A. Van Houtte	R. Lecourt